

CERCETAȘII DIN ROMÂNIA ÎN TIMPUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

Tomescu Alexandru – Nicolae
Tomescu Dorina

Apărută la începutul secolului al XX-lea în Marea Britanie, cercetășia este o mișcare de copii și tineret bazată pe un program original de educație inițiat de lordul Baden – Powell. Scopul cercetășiei era ca pe lângă educația și cunoștințele primite în școală, tinerii și copii să-și dezvolte unele calități precum: îndemnarea, curajul, inițiativa, orientarea, spiritul gospodăresc și prietenia.

Originalitatea programului constă în metodele necomformiste folosite în organizarea timpului liber în mijlocul naturii prin tabere, jocuri, excursii, șezători. Denumirea de „Scouting” (Cercetășie), amintea de curajul și dibăcia cercetașilor militari care cercetau terenul, se strecurau printre linii, deslușeau urme și semnalizau informațiile. Programul însă nu avea un caracter militar; cercetașii jucându-se și de-a soldați, dar și de-a exploratorii, de-a pieile roșii, se închipuiau descoperitori de insule misterioase, unde puteau și naufragia ca Robinson Crusoe.

Teoria și practica acestei doctrine educative, adoptată apoi de foarte multe țări a fost demonstrată pe teren în prima tabără cercetășească organizată în vara anului 1907 de inițiatorul ei. Un an mai târziu, el a publicat cartea „Scouting for boys” (Cercetășia pentru băieți)¹. Răspândirea rapidă a cărții în rândurile adolescenților a făcut ca organizația cercetașilor să se nască aproape de la sine.

Primele țări care au organizat cercetășia au fost: Franța, Germania, Grecia, Belgia, Olanda, Elveția, Danemarca, România și altele². Astăzi sunt organizate asociații cercetășești în peste 150 de țări cu un efectiv de peste 28 milioane tineri. Există și Organizația Mondială a Mișcării Scout din care fac parte și organizațiile naționale de Cercetași. Este de remarcat că primul premiu decernat de UNESCO pentru educație și spiritul păcii a fost acordat Organizației mondiale a cercetașilor.

În România³, primele cete de cercetași au apărut în 1913 în București la Liceul Gheorghe Lazăr, în Sinaia, Brașov și Blaj. În același an apare și prima carte dedicată noii metode scrisă de Gabriel Giurgea și intitulată „Cercetașii”⁴. La Sinaia, primii cercetași, printre care erau și principii regali Carol și Nicolae, au avut binecuvântarea marelui rege Carol I care saluta noua instituție în care vedea o școală a caracterului necesară pentru cei care constituiau viitorul națiunii românești.

Asociația „Cercetașii României” s-a constituit oficial în 1914 ca organizație de educație a tineretului școlar, de la 11 la 18 ani, precum și celui muncitor (ucenici și practicanți). Scopul declarat al asociației era: întărirea morală și fizică a tinerilor dar și a dragostei față de patrie. Deviza cercetașului este: „Gata oricând!”⁵. Gata să servească, să ajute și să facă în fiecare zi o faptă bună, oricât de neînsemnată ar fi ea, așa cum spune „Legea cercetașului”. Istețimea și curajul, demnitatea și omenia și mai presus de toate, dragostea de țară, erau calitățile pe care orice cercetaș trebuie să le dovedească în orice împrejurare. Sub conducerea Principelui Carol, comandant al

Marii Legiuni a Cercetașilor României, mișcarea ia repede avânt, cu sprijinul autorităților și al Familiei Regale.

Principiile de viață cercetășești erau deprinse mai temeinic în taberele de vară. Aici tinerii învățau să se descurce singuri în orice împrejurare, de aceea fiecare dintre ei trebuia să știe să dea ajutor în caz de pericol sau accident. Fiecare trebuia să învețe și să practice una din următoarele îndeletniciri: agricultor, grădinar, telegrafist, fierar, mecanic, tâmplar, bucătar, croitor, pompier, călăuză, pădurar, etc.⁶

La sfârșitul taberei, fiecare tânăr ajungea să îndeplinească toate însărcinările și activitățile gospodărești. Un document impresionant ca valoare istorică rămâne însă carnetul de cercetaș.

După părerea autorilor lui, prof. Gh. D. Mugur și ing. C. Niculescu, carnetul de cercetaș era „cea mai originală idee a cercetășiei românești ... carnetul întocmit de noi e menit să oglindească munca, priceperea și gândirea cercetașului”⁷ Era de fapt un jurnal complex care cuprindea pe fiecare filă câte o maximă aparținând lui Nicolae Iorga, iar la sfârșit erau indicații farmaceutice, alfabetul Morse și cele 34 de legiuni care alcătuiau în 1916 Marea Legiune a Cercetașilor.

În cuvântul introductiv autorii carnetului atrăgeau atenția asupra scopului Cercetășiei: „S-au înșelat aceia care au crezut că cercetășia e o militarie deghizată, o instituție sectară, sau un sport aristocratic. Ea e o școală de educație care întregește în chip firesc pe aceea de învățătură”⁸.

Printre inițiatori și din Comitetul de Patronaj al Cercetașilor au făcut parte personalități ca: dr. C. Angelescu, dr. I. Cantacuzino, I.I.C. Brătianu, gen. Coandă, I.G. Duca, Tache Ionescu, Simion Mehedinți, A. Salingny, A.D. Xenopol, N. Iorga, N. Titulescu și alții.

Au fost ei însăși cercetași: Brătescu Voinești, Bucura Dumbravă, Cincinat Pavelescu și compozitorul Alfons Castaldi (acesta din urmă este cel care a compus muzica pe versurile lui Cincinat Pavelescu la Marșul Cercetașilor. Partitura⁹ acestui marș se află astăzi în patrimoniul M.N.I.R. precum și bustul din ghips al compozitorului¹⁰, generalul Dragalina, Ecaterina Teodoroiu, istoricul Radu Vulpe, Mircea Eliade și mulți, mulți alții.

La 15/28 august 1916, România intra în războiul care pentru ea însemna întregirea Neamului, și odată cu mobilizarea, în mod spontan intrau în funcție detașamentele cercetășești pregătite pentru toate serviciile auxiliare unde și-au făcut datoria cu un devotament împins până la sacrificiu.

În București, Crucea Roșie a fost cea dintâi care a cerut sprijinul cercetașilor, de asemenea Poșta, Poliția și alte instituții au beneficiat de ajutorul efectiv al tinerilor¹¹

La 11 noiembrie 1916, Comandantul Marii Legiuni a Cercetașilor României, prof. Gh. D. Mugur comunica cercetașilor din București, știrea unei eventuale plecări în Moldova dacă va fi amenințată capitala. Se credea că în cel mult o săptămână două¹², eventual până la Crăciun, tinerii se vor înapoia acasă. Probabil că mulți și-au închipuit că plecarea în prăbiegie va fi un fel de excursie mai lungă. Nici părinții nu s-au gândit prea mult la greutățile ce îi așteptau pe cercetași. Știau doar că se duc la Iași. Acolo era liniște, erau ferți de încorporarea forțată, așa cum se zvonise că se va face în teritoriul ce se ocupă.

Plecarea cohorței „Păstorul Bucur” se considera mai mult o experiență. De fapt, oamenii nu prea credeau că Bucureștiul va fi ocupat. Plecați din belșugul de acasă, cercetașii s-au trezit brusc în luptă cu toate greutățile vieții. Pentru ceea ce urma nu aveau nici un fel de pregătire. Robinson Crusoe, excursiile și taberele nu erau pregătiri pentru război.

Deci, la 13 noiembrie 1916, în Curtea Comandamentului de la Casa Școalelor, erau gata de plecare cca. 200 de cercetași din capitală și din alte localități.

Selecționați de instructorii lor, un grup de 60¹³ de tineri însoțiți de Comandantul Cohorței „Păstorul Bucur”, Constantin Nedelcu, pornea, pe jos spre Ploiești și în aceeași seară tinerii erau îmbarcați într-un tren cu destinația Vaslui¹⁴.

După 5 zile de călătorie grupul de cercetași ajunge la destinație fiind cazați la Școala primară din oraș apoi la Lipovăț. De aici ei vor pleca la Solești unde vor forma o colonie în clădirea Primăriei. Serviciile prestate de tineri erau: tăiatul lemnului, bucătărie, curățenie, plantonul. Nenumăratele încercări legate de război, contact dur cu viața, care au pus problemele inițiativei, sacrificiului, priceperii au făcut din acei tineri oameni întregi, într-adevăr „gata oricând”¹⁵.

În primăvara anului 1917, prin mai, colonia de la Solești se mută la Sculeni¹⁶, la cca. 20 km de Iași. Aici era un spital cu toate dependențele necesare. În noua ei formă colonia avea 147 cercetași dintre care: 102 liceeni, 15 comercialiști, 2 seminariști, 4 normaliști și 24 liberi. Aici se va întemeia o școală în aer liber iar elevii urmau să îngrijească o grădină de zarzavat de 28 pogoane în lunca Prutului. În fiecare zi, cercetașii duceau spre vânzare la Iași, câte o căruță cu legume. Școala se făcea pretutindeni, în clasă, la șezători, la grădină, în dormitoare sau excursii¹⁷.

Un participant direct al acestor evenimente, Alexandru Daia, elev pe atunci al gimnaziului Gh. Șincai, scria în amintirile sale: „Pentru învățătură ni s-a pus la dispoziție de către primărie „Salonul” mai vechi al dărpănate-i cârciumi evreiești. Se ascultau cu râvnă lecțiile lui Vasile Haneș sau ale lui Ion Al. Lambrio” și „... ne pregăteam cu râvnă, în vederea examenului pentru clasa pe care ar fi trebuit s-o absolvim în chip normal la sfârșitul anului școlar”¹⁸.

Mulți dintre cercetașii care au împlinit 17 ani la 1 ianuarie și aveau 4 clase de liceu s-au înscris la Școala de pregătire a ofițerilor de infanterie de 4 luni de la Botoșani. Alți cercetași din colonie au plecat pe front ca agenți de legătură între unități, mulți lucrau la triajul din Bacău și prin diverse spitale.

Un lot de 70 cercetași din Colonia de la Sculeni¹⁹ a fost trimis la serviciile auxiliare ale Diviziei a XIII-a de sub comanda gen. Popescu – Sanitaru. Făcând parte din rezerva Marelui Cartier General, Divizia a XII-a a intrat în luptă în momentele cele mai dramatice ale bătăliei de la Mărășești. Generalul Popescu recunoștea apoi printr-un ordin de zi dat în februarie 1918 serviciile și devotamentul cercetașilor.

O altă colonie de tip cercetășesc se constituie în iunie 1918 la Bâlca – Coțofenești unde sunt școlarizați toți foștii elevi ai școlilor normale de învățători. Aici se adună un număr de 460 tineri care urmau să înlocuiască în curând la sate, pe învățătorii căzuți pe câmpul de luptă²⁰.

Întoarcerea cercetașilor plecați în Moldova, s-a petrecut de-abia pe la jumătatea lunii iulie 1918. În drum spre București, unul din cercetași se oprește la

Mărășești. Orașul se înfățișa ca o lume fantastică ca într-o așezare antică unde toate s-au păstrat neatinse, case, străzi, fântâni, dar unde nu mai vezi un chip omenesc.

„...Tranșeele și adăposturile par neatinse, dar păstrează ceva din sufletul celor care l-au locuit și apărât...”.

Între fostele poziții germane și cele românești crescuseră flori. Era o impresie răscolitoare. O mână de flori galbene ca niște făclii de ceară sunt puse pe un mormânt pe care se putea citi doar două cuvinte: Erau români... Nici un nume. Nici o dată, nici o altă însemnare. Neidentificat. Necunoscut.²¹

La 1 decembrie 1918, câteva sute de cercetași luau parte la intrarea triumfală a armatelor românești și aliate în București. Regele Ferdinand apreciind sacrificiul copiilor cercetași din timpul războiului le-a dat locul de onoare în fruntea cortegiului triumfal și i-a răsplătit apoi cu Cucea Comemorativă 1916 – 1918 și Medalia Victoria²².

„Era o dimineață rece, cețoasă Sunt de față aci, spre a lua parte la paradă toți acei tineri cercetași care în iarna de pomină 1916, plecați din București ... au lucrat cu dăruire desăvârșită alături de ostașii care apăraseră ultima bucățică a țării lor, în marile înclăștări din vara lui 1917”²³

În memoria lor, orașul Tecuci ridică în 1925 Statuia Cercetașului, unicul moment de acest fel din lume.

NOTE:

1. Enciclopedia României, vol. I, p. 482
2. Asociația tradițională „Cercetașii României” Cohorte „Alexandru Daia”, București, p. 1
3. Ibidem.
4. Enciclopedia României, vol. I, p. 482
5. Asociația tradițională „Cercetașii României”, p.1
6. Alexandru Daia, *Eroi la 16 ani. Însemnările unui fost cercetaș. Jurnalul de război 1916 – 1918*, București.
7. Carnetul cercetașului, p.7
8. Ibidem
9. M.N.I.R., inv. 31360
10. M.N.I.R., inv. 74996
11. Alexandru Daia, op. cit., p.8
12. Ibidem
13. Dan Alecu, *O școală în aer liber. Solești și Sculeni, 1916 – 1918*, Constanța 1928, p.10
14. Ibidem, p. 11
15. Alexandru Daia, op. cit., p.44
16. Dan Alecu, op. cit., p.16
17. Ibidem
18. Alexandru Daia, op. cit., p.45
19. Dan Alecu, op. cit., p.75
20. Alexandru Daia, op. cit., p.103
21. Ibidem
22. Enciclopedia României, vol. I, p. 484
23. Alexandru Daia, op. cit., p.114